

Max Fritze, Suomen valokuvataiteen museo
Kuva-arkistopäivät 2021

Piktorialismi – Valokuvataiteen synty

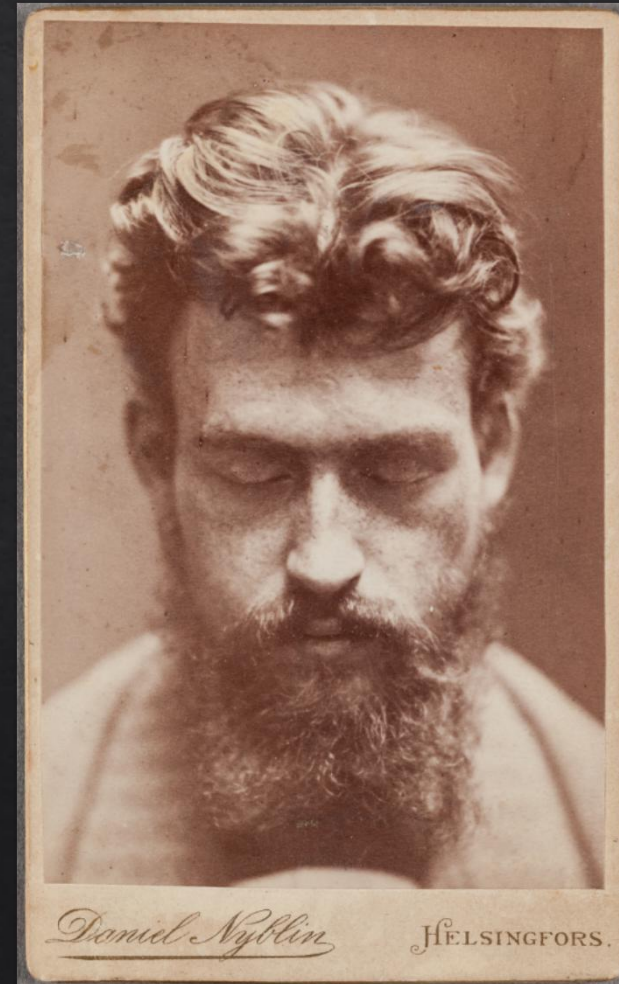

S U O M E N
V A L O
K U V A
T A I T E E N
M U S E O

Oiva Kallio
Lumikenttien orvot
n. 1925
öljyvedos
SVM

Mikä piktorialismi?

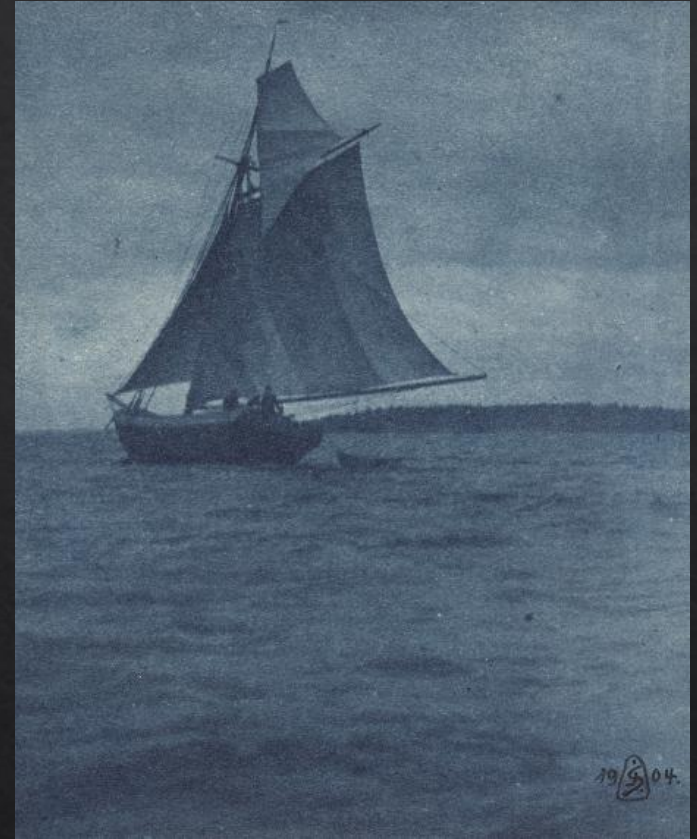
- Valokuvataiteen ensimmäinen suuntaus
- H.P. Robinson: *Pictorial Effect in Photography* (1869)
- Enemmänkin ”perheyhtäläisyyskäsite” kuin yhtenäinen tyyliuunta
- Yleisiä piirteitä mm. pehmeäpiirtoisuus, jalopainomenetelmät, romanttinen tunnelma, maalaustaiteesta lainatut aiheet yms.

Daniel Nyblin:
Omakekuva
1880-luku
albumiinivedos
SVM

Ongelma: Valokuva on sieluton kopio?

- Valokuva ja taide olivat mahdoton yhtälö
- 1800-luvun taidekäsitykset korostivat tekijän persoonallisuutta ja yksilöllistä näkemystä
- Valokuvaukseen suhtauduttiin mekaanisena luonnon kopioimisena
- Keskeinen kysymys: Miten valokuva voidaan “taiteellistaa” maailmassa, jossa taiteen lait sanellaan maalaustaiteen ehdoin?

Johannes Schalin: *Seglande jakt*, Åbo skärgård, 1904, jalopainomenetelmä, SVM

Ratkaisu: Pehmeäpiirtoisuus ja Kuvan muokkaaminen

Oiva Kallio: *Aihe Kaivopuistosta*, 1924,
hopeagelatiininegatiivi, SVM

Oiva Kallio: *Aihe Kaivopuistosta*, 1924,
bromiöljysiirtovedos, SVM

Ratkaisu: lainaukset maalaustaiteesta

Fritz Englund: Sarjasta *In vino veritas*, n.1921, jalopainovedos, SVM

Fritz Englund: *Iris Englundin muotokuva*, n. 1910, hopeagelatiinivedos, SVM

Keitä olivat piktorialistit?

- Piktorialistinen murros käynnistyi amatöörikuvaajien järjestöjen kansainvälisessä vuorovaikutuksessa 1880-luvulta alkaen
- Amatörfotografklubben i Helsingfors perustettiin 1889
- Yläluokkainen ja maskuliininen harrastus
- Vastakohtana “näppäily” ja ammattilaiskuvasto

Olli Lampén: Oiva Kallio, Olli Lampén ja Aarne Uusikylä tarkastelevat negatiiveja, 1921–1925, hopeagelatiinivedos, SVM

Piktorialistinen muotokuvaus

Fredrik Diehl: Visiittikortti,
1890-luku, SVM

Alfred Nybom: *Paronitar von Schindler*,
1903, kumibikromaattivedos, SVM

Piktorialismi saapuu Suomeen

- Lähtöpiste n. 1897. Daniel Nyblin esittelee kumibikromaatti- ja hiilivedostusmenetelmiä AFK:n jäsenille Helsingissä. Kirjoittelu “taiteellisesta valokuvauksesta” yleistyy
- Menetelmät hierarkisoituivat. “Taiteellista valokuvaa” tehtiin “taiteellisilla menetelmillä”
- Daniel Nyblinin “manifesti” vuonna 1903

Daniel Nyblin: *Ajuri*, n. 1903, kumibikromaattivedos, SVM

Ateneumin näyttelyt 1903 ja 1907

Wladimir Schohin: 1907-1910,
Autochrome, SVM

- AFK:n järjestämiä “yleisiä valokuvanäyttelyitä”, joissa esiintyivät rinnakkain valokuvauksen eri genret
- Huomion varastivat piktorialistien kookkaat näyttelyvedokset
- Kriitikot hyväksyivät valokuvauksen taiteena

Hiljainen 1910-luku

Väinö Donner: *Danska dyner*, 1915,
bromiöljyvedos, SVM

Väinö Donner: *Solnedgång, Päijätsalo*,
1914, hiilivedos, SVM

1920-luku: Uusi nousu

- Helsingin suomenkieliset amatöörit erkaantuvat AFK:sta
- Bromiöljy ja bromiöljysiirtovedostaminen hallitsevat menetelmät
- Näyttely- ja julkaisutoiminta jatkuu
- Jalopainoaikakauden joutsenlaulu vuoden 1928 näyttely Ateneumissa

Aarne Pietinen: *Hedelmiä*, 1928, bromiöljysiirtovedos, SVM

Piktorialismin perintö

- Piktorialismi vaikutti valokuvaan amatööripiirien ulkopuolella
- Pehmeäpiirtoiset, persoonallisemmat muotokuvat muotiin ammattilaisten keskuudessa
- Naiskuvaajien osuus ammattilaisten piktorialismissa merkittävä
- Piktorialismi ei koskaan kadonnut, ainoastaan mukautui -> jälkipiktorialismi?

Ester Harkio: Miehen muotokuva, 1930-luku, hopeagelatiinivedos, SVM

Pohdittavaa

- Luokittelu “piktorialismia vai ei” voi olla hedelmätöntä
- Piktorialismiin suhteuttaminen saattaa kuitenkin laventaa käsitystä esim. muoto- ja maisemakuvista
- Piktorialismin ja negatiivien suhde on hankala
- Jalopainovedostaminen oli ihannoitua, mutta melko pienten piirien harrastus
- Kameraseuroihin kuuluneiden kuvaajien kokoelmat!

Aarne Tengén: *Rantamaisema*, 1915,
hopeagelatiinivedos, SVM

Suomalaisen piktorialismin ominaispiirteitä?

Aarne Uusikylä: *Sumun hälvetessä*,
1920-luku, bromiöljyvedos, SVM

- jalopainovedostaminen jatkui verrattain pitkään
- Yleisimmät aiheet: maisemakuvaus, kesänvietto, muotokuvat lähipiiristä
- Lavastetut aiheet harvinaisia
- Konservatiivisuus. Esim. alastonkuvien vähäisyys
- Kuvien muokkaaminen pysyi suhteellisen hillittynä
- Miesvaltaisuus
- Suorat kansainväliset yhteydet jäivät vähiin?

Suomalaisia piktorialisteja

- Daniel Nyblin
- Otthmar Nyblin
- Alfred Nybom
- Walter Jakobsson
- Gunnar Lönnqvist
- Lars Wiik
- Johannes Schalin
- Wladimir Schohin
- Martti Pesonen
- Erland Piirinen
- Miliam Malmelin
- Georg Tschernochvostoff
- Aarne Uusikylä
- Oiva Kallio
- Arvi Hanste
- Paavo Hanste
- Aarne Tengén
- Aarne Pietinen
- O.E. Lampén
- Toivo Hyvärinen
- Nikolai Leibowitsch
- Bernhard Åström
- Armas Deinert
- Ynnä moni muu!

Aarne Pietinen: *Martti Pesosen muotokuva*, 1928, bromiöljysiirtovedos, SVM

S U O M E N
V A L O
K U V A
T A I T E E N
M U S E O

Kiitos!

Fritz Englund: *Misse*, n. 1913,
hiilivedos, SVM